

Aan den stam der dorre jaartallen doet hij rozen groeien.

Hij heeft een open oog voor het interessante, het anekdotische in de geschiedenis.

Als daarom hij een onzer gedenktagen een stuk der jongste historie moet worden beschreven, wendt men zich gaarne tot hem.

En wel spreekt hij niet tot den kleinen kring van wetenschappelijken, maar tot het Gereformeerde volk in zijn breedte, doch niemand zal ontkennen, dat daarachter uitgebreide studie schuilt.

Hij pronkt niet met zijn bronnen, hij laat veelal aantekeningen achterwege, maar dit doet hij om al wat het volk vermoeden kan, terzijde te schuiven.

Hij heeft zich echter een materiaal verzameld, dat eenig kan worden genoemd.

Het is niet noodig de hoop uit te spreken, dat hij met den doctorstitel gekroond voortga uit zijn rijke schatten ons volk mede te deelen.

Want dat is hem tot een behoefte geworden. Uit de toekenning van den doctorgraad leze hij de buitengewone waardeering, welke door hen, die geroepen zijn de wetenschap te doceeren, voor zijn arbeid wordt gekoesterd.

Ook hem geldt een hartelijk:

Salve doctor, iterumque salve.

— Jubileumgave voor de Vrije Universiteit uit Amerika.

Het was mij een groot genot tijdens mijn verblijf in Amerika, een aantal broeders bereid te vinden een comité te vormen, dat zich de hulp van anderen zal verzekeren ten einde een jubileumgave voor de Vrije Universiteit in te zamelen.

Onze Gereformeerden in Amerika hebben geen geringe zorg voor hun eigen onderwijsinrichtingen.

Het ideaal van een Amerikaansche Calvinistische Universiteit staat hun voor oogen.

Toch sprak overal, waar ik optrad, de liefde voor de Vrije Universiteit zoo luide, dat ik het niet als vrijpostigheid beschouwde, op een jubileumgave aan te dringen.

Ik handelde daarbij op eigen initiatief.

Heeren Direktoren van de Vrije Universiteit staan er niet achter.

Maar het lijdt voor mij geen twijfel, of zij zullen mijn handeling billijken en als straks door een gift uit Amerika zal worden bewezen op welk een hoogen prijs men er den arbeid der Vrije Universiteit stelt, zal dit tot dankbaarheid jegens onze Amerikaansche Gereformeerde broeders stemmen.

Laat ik er aan toevoegen, dat ik werkelijk geen ongewone overredingskracht behoefde te gebruiken, om deze idee op het hart te binden, maar dat zij spontaan weerklank vond.

Het zou voorbarig zijn hieromtrent verdere mededeelingen te verstrekken.

Wij hopen onze lezers op de hoogte te houden, zooveel we kunnen.

— Niet profeteeren a. u. d.

Den stapel van persprodukten na mijn terugkeer uit de nieuwe wereld doorsnuffelend, las ik daar de profetie, dat het promotie-recht te Kampen en de herziening der liturgie op de Synode van Arnhem alle aandacht tot zich zal trekken, maar dat van het overige niet veel zal terecht komen.

Ervaring echter moest leeren, dat omtrent een Synode al heel weinig te voorspellen valt.

Trouwens, profeteeren is een moeilijk werk.

Hoeveel profeten moeten niet hun confektieprofeten-mantel afleggen en het boetekleed aantrekken?

Indrukken van den dag.

Princeton, 31 Maart.

Vandaag hield ik mijn eerste Stone-lesing.

Over den inhoud zal ik begripelijkwijls niet schrijven.

Het zal ongetwijfeld onze lezers interesseeren, waarom deze lezingen zoo worden geheeten. Daarover bestaat nog al misverstand. Niet alleen hier, maar in Amerika zelf. Meer dan een informeerde bij mij: waarom noemt men die toch Stone-lesingen. Stone is het Engelsche woord voor „steen“. En ik heb wel eens een hypothese hooren opstellen, waarbij aan de „steen“ gedachte werd vastgehouden.

Laat ik daarom verzekeren, dat ik de lezingen niet staande op een steen heb uitgesproken. Ook was dit niet oorspronkelijk het geval. Als spreekplaats dient heel gewoon het podium in de „chapel“ van het „seminarie“.

Ieder seminarie in Amerika heeft een „chapel“, dat ik, indien het voor Hollandsche ooren niet zoo Roomsch klonk, door „kapel“ zou willen vertalen.

Ook heeft „seminarie“ in Amerika niet den bozen bijmaak, dien het ten onrechte in sommige kringen hier te lande heeft gekregen.

Het is de plaats waar gezaaid (van semen = zaad) wordt, waar jonge mannen tot den dienst worden opgeleid, opdat zij op hun beurt als zaaiers zullen uitgaan.

De „chapel“ van het Princetonsche seminarie heeft een eigen sfeer.

Daarin toch zijn wit marmeren platen aangebracht ter nagedachtenis van Archibald Alexander, Charles Hodge, A. A. Hodge en eenige anderen, mannen,

die de banier van het Calvinisme hebben hoog gehouden.

Maar om nu terug te keeren tot het woord Stone-lesingen.

Deze worden zoo genoemd naar Levi Payson Stone, die in 1802 op een klein plaatsje in den staat Massachusetts het eerste levenslicht aanschouwde. Hij genoot een vrome opvoeding. Als bijna alle echte Amerikanen is hij klein begonnen. De aanvang van zijn loopbaan is te zoeken in een winkel, waar hij als klerk werkzaam was. Zijn loon bedroeg het eerste jaar vijftig dollars. Maar hij werkte zich allengs op, werd opgenomen in een firma in manufacturen, waarvan hij later directeur werd. In 1866 had hij zijn schapjes op het droge, ging stil leven en had een warm hart voor filantropische inrichtingen.

Van huis uit behoorde hij tot de Congregationalisten. Lang leefde hij in onzekerheid of hij wel was wedergeboren. Een preek van Charles Hodge over 2 Cor. 5:14 deed het licht in zijn ziel doorbreken. Geen wonder, dat hij zich met nauwe banden aan dezen vader der Princetonsche school voelde verbonden. Hij schijnt nog eenigen tijd bij de Congregationalisten te zijn gebleven en naderhand naar de Presbyteriaansche kerk te zijn overgegaan. In elk geval heeft hij de Presbyteriaansche kerk menig jaar als ouderling gediend.

Hij funderde het lezingen-fonds, dat zijn naam draagt. Streng Calvinist als hij was, bedong hij, dat niemand mocht worden uitgenoodigd om lezingen te houden, die de Gereformeerde waarheden niet van harte was toegedaan. In 1876 trad de eerste spreker op. Het was een zekere Dr. Starrs. Ieder, die de lezingen daar houdt, wordt uitgenoodigd, zijn handteekening in een boek te zetten. Het eerste was reeds geheel vol. Met eerbied voor den man, die den grond voor dit fonds legde, schreef ik mijn naam in het tweede.

Deze boeken doorbladerend vond ik ook de handteekeningen van mijn voorgangers Kuyper en Bavinck. Zij behooren ook op deze wijze tot de wolk van getuigen, wier stem op aarde niet meer wordt vernomen, maar die nog spreken, nadat zij gestorven zijn.

Ik vond er te Princeton, die zich Kuyper en Bavinck nog herinnerden.

HEPP.

Over Kerkelijke Financien.

III.

C. I. Wanneer men dan wil nagaan, wat gedaan kan worden om het medeleven van elk lid van een grootere kerkelijke gemeenschap te bevorderen, met het doel ook daardoor de inkomsten der kerk te vergrooten, dan is, voor wie onze inzichten omtrent de nadeelen van de massaliteit deelt, één middel al aanstonds aangewezen, n.l. splitsing van de massale kerk in een aantal kleine kerken. De geschiedenis geeft leerrijke voorbeelden van de zegenrijke uitwerking van zulk een splitsing. Is ons niet uit de laatste jaren bekend geworden het geval van een groote-stads-gemeente, die eerst twee predikanten slechts had en korten tijd na het feit worden van een scheuring, uit haar twee kerken elk met twee predikanten zag ontstaan? Ik geloof, dat een soortgelijke ervaring bij elke splitsing, indien die maar ver genoeg gaat, zou worden ondervonden. Het ligt echter niet op mijn weg daarover thans verder te spreken. Het splitsingsvraagstuk moet plaatselijk bestudeerd en terhand genomen worden. Na hetgeen daarover geschreven en gesproken is valt daarvan, althans in dit artikel, niets algemeen meer te zeggen. Ik wil het thans over iets anders hebben.

II. Groeiende is de belangstelling voor het stelsel der z.g. vrijwillige bijdragen. Er zijn, gelijk bekend, enkele kerken in ons land, die de inkomsten, uit deze bron te verkrijgen, gemaakt hebben tot de eenige kurk, waarop de financiële organisatie der kerk zal moeten drijven. Daar heeft men dus én de plaatsenhuis én de collecten afgeschaft. Doch ook daar, waar men zoover nog niet gegaan is, ziet men meer of minder sterken aanhang uitgeoefend om aandacht te schenken aan en medewerking te verleenen tot die vrijwillige bijdragen. Verwondering ontstaat als men ergens die bijdragen nog niet aantreft. Men ziet daarbij ook, dat men, niet in slaafsche navolging van wat de overheid bij haar belastingheffing doet, maar in gehoorzaamheid aan den Bijbel, een zekere progressie in hetgeen de onderscheidene leden zullen bijdragen verdedigt, een verdediging, die o.m. de gedachte van de 38e Zondagsafdeeling van den Heidelbergsechen Catechismus in toepassing wil brengen. Men wil het streven verder bevorderen door de voorstelling van schema's, waarin aan de leden wordt voorgerekend, hoe zij, bij bepaalde inkomsten en bij bepaalde gezinsgrootte, hun bijdrage bij voorkeur zullen regelen. Tegen het opereeren met dergelijke schema's, mits zij algemeen blijven en ook niet in eenig opzicht een dwingend karakter verkrijgen, is geen verzet gerezen. Er is trouwens ook geen steekhoudende bedenking tegen in te brengen. Die schema's toch, mits algemeen gehouden, bedoelen immers niets anders dan aan de niet-deskundige leden der gemeente op populaire wijze duidelijk te maken, hoe zij eigen, (minimaal) deel van het geheel kun-

nen bepalen. Die schema's, zoo opgevat, moeten dus de kennis bijbrengen, die bij de kleinere gemeenten meer vanzelf groeit. Het moge een Ersatz-middel wezen, dat, gelijk al zulke middelen, nimmer zoo probaat werkt als het origineel, maar wezenlijk onderscheid is er niet met hetgeen in de kleinere gemeenten mogelijk is en ook praktisch bestaat.

Tegen die schema's bestaat echter een ander, thans zeer ernstig bezwaar. Zij zijn n.l. in hun ganschen opzet meestal willekeurig. Zij zouden niet willekeurig zijn, indien de ontwerper van het schema kennis droeg van het werkelijk inkomen-cijfer van elk lid der gemeente. Eerst dan is zulk een schema werkelijk betrouwbaar en kan daarom als leidraad worden aangeboden. Evenwel, naar wat ik daaromtrent vernomen heb, is onder ons het bezitten van die kennis nog een groote zeldzaamheid. Meestentijds behelpt de ontwerper van een schema zich met statistieken, door de overheid samengesteld betreffende de inkomens van de leden der burgerlijke gemeente en tracht, naar zoo voorzichtig mogelijk gekozen berekeningsmethode, daaruit af te leiden welk deel van de gepubliceerde cijfers geacht mag worden betrekking te hebben op de leden der kerk. Zulke schema's blijven echter onzeker, zoowel in hun eersten grondslag, n.l. het totaal inkomen van de leden der gemeente, alsook van de samenstelling van de totalen in de verschillende inkomens-klassen, terwijl voorts van eenig oordeel ten aanzien van de individuele leden men zich moet onthouden. Vandaar dat de ontwerper van het schema zelfs als hij zich de zwakheid van zijn pogen eerlijk wil bekenen, met schuchterheid zijn berekening aanbiedt en vandaar ook, dat de leden der gemeente, min of meer bewust op de hoogte van de betrekkelijk geringe waarde van zulk een berekening, zich behoudens enkele uitzonderingen, in geen enkel opzicht daardoor gebonden achten.

De practijk leert, dat een Kerkeraad of een Commissie van Beheer, die zulk een schema heeft voorgesteld, niet verkrijgt wat gehoopt werd.

III. Moet men nu op deze wijze blijven leven? Naar mijn meening neen! Het komt mij voor, dat men, doeltbewust, op den ingeslagen weg moet voortgaan, wat, vergis ik me niet, zeer wel verenigbaar is met het beginsel van de vrijwilligheid, hetwelk ook door mij onvoorwaardelijk wordt aanvaard en aan de volgende bespreking ten grondslag gelegd.

Ik meen, dat de tijd rijp is om een stap verder te doen dan tot nu toe gewoonte was en om den ganschen opzet zoo te maken, dat meer individuele aandrang kan worden uitgeoefend. Zulk een aandrang is echter eerst redelijk te verantwoorden, als men ook de boven reeds aangeduide, nog ontbrekende grondslagen legt. Dat kan m.i. alleen maar op de volgende manier. Art. 107 der Wet op de Inkomstenbelasting kent aan „Bestuurders of Ambtenaren van kerkgenootschappen“ de bevoegdheid toe om „afschrift te nemen van de kohieren van aanslagen in de inkomstenbelasting, voorzooveel betreft de leden van hun kerkgenootschap“. De kosten daarvan zijn vastgesteld op f0.10 per opgaaf (dus per lid, waarvan men het inkomen weten wil). Dit kostenbedrag blijft dus laag, aangezien men slechts heeft te maken met de belijdende leden der gemeente. Indien men die opgaven bezit, heeft men tenminste een betrouwbare basis voor de verdere organisatie. Ik houd hierbij rekening met de eigenaardige moeilijkheid, welke de wetgeving op en de administratie der belastingen hierbij opleveren; ik weet maar al te goed, dat krachtens wets-begrippen en interpretatie, het inkomen menigmaal anders wordt vastgesteld, dan de Nederlandsche burger het voor zichzelf berekent, ook al schakel ik alle listige kunstgrepen uit. Evenwel, uit een dergelijke opgaaf zal men vermoedelijk het totaal inkomen van alle gemeentelieden eerder te laag dan te hoog becijferen en hiermede is de grondslag althans veilig gesteld.

Wanneer men aldus het totaal belastbaar inkomen van alle gemeentelieden weet en dit, georiënteerd naar plaatselijke omstandigheden, al of niet verhoogt met een bepaald cijfer voor leden die om allerlei oorzaken buiten die aanslag-regeling zijn gebleven; wanneer men nu ook de groepering dier inkomens in de verschillende klassen op betrouwbare wijze kan maken, eerst dan kan men ook regelmatig, maar welbewust, vaststellen, wat, indien ieder zijn plicht zou willen volbrongen, door ieder tenminste behoort te worden bijgedragen tot de kosten van de kerkelijke huishouding. Dan ook kan men over de mogelijkheid van het vooreen van meer uitgaven met meer vastheid oordeelen dan nu zonder al die kennis.

Het vorenstaande is echter nog slechts een berekening binnenskamers. Die berekening moet ook worden uitgedragen. Men zou, rekening houdend met het relatieve karakter van de openbaarheid van al dergelijke cijfers voor eigen kring, (ook al moge de overheid op allerlei wijze doende zijn het geheim zijn dier gegevens heel erg relatief te maken) op bescheiden wijze aan elk lid nu kunnen mededeelen, dat van hem verwacht wordt, dat hij zoo en zooveel zal bijdragen. Het behoeft geen nader betoog, dat zulk een mededeeling uiterst kiesch moet worden gesteld en zoo, dat de aange-